

OPENDOEK

MAGAZINE

voor mensen met passie voor theater

POL ANRYS

de meest gespeelde Vlaamse auteur
in het amateurtheater

**“Ik wil niet in de val trappen
van de massaproductie”**

TIPS

voor een financieel
gezond gezelschap

PREMIÈRES

waarom maken we ze
zo belangrijk?

AUDITIES

Te veel potjes,
te weinig deksels?

INHOUD

- 3 Edito
- 12 Het Pleidooi
- 16 De Souffleurs
- 28 Column
- 29 Repertoire
- 31 Cast & crew

4 **Pol Anrys, de meest gespeelde Vlaamse auteur in het amateurtheater**

“Ik heb niet de bedoeling om een boodschap te brengen”

4

7 **Inspiratie**

Abbie Moore

8 **Vijf manieren om je toneelgezelschap te financieren**

It's all about the money

13

10 **Stadstheater redde zichzelf met een origineel systeem van sponsoring**

De goudmijn van Vlimmeren

13 **De zin en onzin van de theaterpremière**

“Toneelspelers hebben ook vóór de première nood aan een publiek”

20

17 **Toneelkringen over hun eerste stappen**

Starters aan het woord

20 **Introductie tot het studententheater**

Een standvastige theaterkring in een wispelturige omgeving

24 **Kwantiteitstheater**

Hoe honkvast is de regisseur?

25 **Pro's en contra's over de auditie**

Te veel potjes, te weinig deksels?

26 **Wist je dat?**

Ouch! Wanneer het op de scène niet loopt zoals gepland

26

**OPEN
DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:

Redactieadres: OPENDOEK – Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen

Tel. 03 222 40 90 – redactie@opendoek.be – www.opendoek.be

Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur

Hoofdredacteur: Gilles Michiels

Eindredactie: Dominic Depreeuw

Coördinatie: Stefaan Deleecq

Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur

p/a OPENDOEK, Zirkstraat 36, 2000 Antwerpen

Ontwerp: un'dercast – Layout: Sophie Loomans

Coverfoto: © Anneleen van Kuyck – Druk: Bema Graphics

Periodiciteit: verschijnt 4x per jaar – Oplage: 18.250 ex.

ISSN NR 1377/9478 – Volgend nummer: juni 2019

EDITORIAAL

Mislukken is toegestaan

“Recensenten zouden eens aan het begin én aan het einde van onze speelleeks moeten komen kijken. Je zult ervan opkijken hoe groot het verschil is.” Het zijn de woorden van actrice Joke Emmers vorig jaar, tijdens mijn allereerste interview voor dit magazine.

Emmers heeft natuurlijk een punt. Anders dan van een film of boek is de eerste presentatie van een theaterstuk een unieke, onherhaalbare gebeurtenis. Een voorstelling krijgt geen tweede druk, maar ontwikkelt zich dankzij het spelen zelf tot een gebalder, gericht of simpelweg beter geheel. Een theaterpremière mag dan wel lijken op alle volgende voorstellingen, ze valt er nooit mee samen. Zo bekeken is het gek dat die eerste keer bij pers en programmatoren zo’n groot gewicht krijgt over de toekomst van een voorstelling. De première als product, de kritiek als consumentenadvies?

In het amateurtheater niets van dat allemaal. Laat de ontmaagding van je theaterstuk, hoe bevredigend ook, vooral een moment zijn om je hard labour te vieren met vrienden, familie en andere liefhebbers. In dit nummer, met als thema ‘het begin’, werpen we een licht op de momenten waarop we mogen uitproberen: de workshop, de auditie, de opwarming, de repetitie, de try-out. Maar dat onderwerp trekken we ook open. We gidsen je langs de sluiptwegen naar de financiering voor je gezelschap, gunnen een glimp achter de schermen van het studententheater en laten enkele recente starters aan het woord.

Tussen praktische tips en bijzondere verhalen zul je misschien een bemoedigende boodschap ontwaren. Mislukken is toegestaan. Een voorstelling mag een voorstel blijven. Laat dit nummer maar een ode zijn aan het prille zoeken, de zenuwachtige debutant, het aarzelende begin. “In mijn workshops bestaat geen fout antwoord”, zal de Engelse lesgever Abbie Moore zeggen op pagina 7, in mijn voorlopig laatste interview voor OPENDOEK-magazine. Ze heeft natuurlijk een punt.

GILLES MICHIELS

Hoofdredacteur OPENDOEK-magazine

‘Eerste keer’ © Dieter Bevers

© Anneleen van Kuyck

“Veel regisseurs weigeren in te zien dat theater evolueert. In die val wil ik niet trappen”

POL ANRYS, DE MEESTE GESPEELDE VLAAMSE AUTEUR IN HET AMATEURTHEATER

“Ik heb niet de bedoeling om een boodschap te brengen”

KURT VELGHE

Zijn naam doet niet bij iedereen belletjes rinkelen, maar zijn stukken zijn in het amateurtheater populairder dan die van Tom Lanoye of Arne Sierens. Hoog tijd om toneelschrijver Pol Anrys voor onze microfoon te halen.

Elk seizoen meer dan vijftig keer: zo vaak worden de theaterstukken van Pol Anrys opgevoerd. Het maakt hem tot de meest gespeelde Vlaamse auteur in het amateurtheater, en dat met ‘maar’ dertien speeltaksten op zijn naam. En zeggen dat Anrys, in het dagelijkse leven preventieadviseur, eerder toevallig in het theater is terechtgekomen. “Ik had totaal geen affectie met toneel, maar mijn vrouw en mijn schoonbroer waren actief bij de plaatselijke kring Levet Scone. Ik was 22 en kende niemand in het dorp. Volgens hem en mijn vrouw zou ik als lid van de toneelkring snel mensen leren kennen. Voor ik het wist, speelde ik een hoofdrol en stond ik te regisseren in mijn eigen kring.”

Vanwaar dan de keuze om zelf te beginnen schrijven?

—
“Ik was een houderige acteur die door hard werk wel iets kon neerzetten. Maar ik miste de ‘naturel’ om echt goed te worden. Gelukkig is houderigheid geen probleem als je regisseert. (lacht) Ondertussen ben ik ook gestopt met regisseren omdat ik al te vaak regisseurs aan het werk zag die wat blijven steken. Theater evolueert: wat 20 jaar geleden werkte, werkt daarom nu niet meer. Veel regisseurs weigeren dat in te zien, maar in die val wil ik niet trappen.”

“In mijn beginperiode regisseerde ik nogal wat jeugdtheater. In die stukken speelden veel kinderen en is het aantal beschikbare teksten beperkter. Als oplossing heb ik zelf de Lucky Luke-strip ‘Calamity Jane’ in een theatertekst voor kinderen gegoten. Ik merkte al snel dat ik wel aanleg voor het toneelschrijven had. Ik had ook fantasie genoeg. Maar een stuk schrijven is meer dan gewoon je fantasie op papier zetten. Er komt veel structuur bij kijken. Omdat het mij bleef intrigeren, besloot ik eind jaren ‘90 een cursus te volgen van het Leuvens Amusementstheater, met als lesgever Ed Vanderweyden (scenarist van Vlaamse series als ‘Heterdaad’ en ‘In Vlaamse velden’, red.). Die heeft mij veel geleerd over de structuur van een stuk en, meer nog, hoe belangrijk die structuur wel niet is om tot een goed stuk te komen. Als examenstuk heb ik toen ‘Comme chez Swa’ geschreven.”

Doorbraak in Friesland

Hoe verklaar je zelf het succes van je stukken? Is er een formule?

—
“Ik schrijf altijd komedies en werk volgens de structuur van de ‘well-made play’ met één hoofdplot en twee subplots en volgens een dertigtal dramatische steunpunten, zoals de intrige, revelatie of climax. Normaal gesproken heb je minstens achttien van die steunpunten nodig om een goed stuk te schrijven. Door strikt vast te houden aan twee subplots, krijg je toneeltechnisch goede stukken. Dat verklaart volgens mij voor een deel het succes van mijn werk.”

“Een regisseur is vrij om zelf te schrappen wat hij of zij ongepast vindt, zolang de ‘ziel’ van het stuk intact blijft”

“Dit seizoen worden mijn stukken door 70 Vlaamse gezelschappen gespeeld en voor het eerst ook door 15 Nederlandse. Nederlanders vinden blijkbaar de Vlaamse komedies hoger van niveau dan de Nederlandse tegenhangers. Een deel van het succes in Nederland is te danken aan de Friese schrijver Gurbe Dijkstra, die al mijn stukken vertaald heeft in het Fries. Friezen willen namelijk alleen maar stukken spelen die in het Fries geschreven zijn. Acht van de vijftien Nederlandse kringen die een stuk van mij spelen, komen uit Friesland. Bij de vraag naar

het waarom, antwoordde Gurbe Dijkstra: “Daar kan ik kort over zijn. In Friesland worden veel kluchten gespeeld. Een nieuwe schrijver, en in Friesland ben jij dat, geeft nieuwe mogelijkheden en die worden vaak met beide handen aangegrepen.”

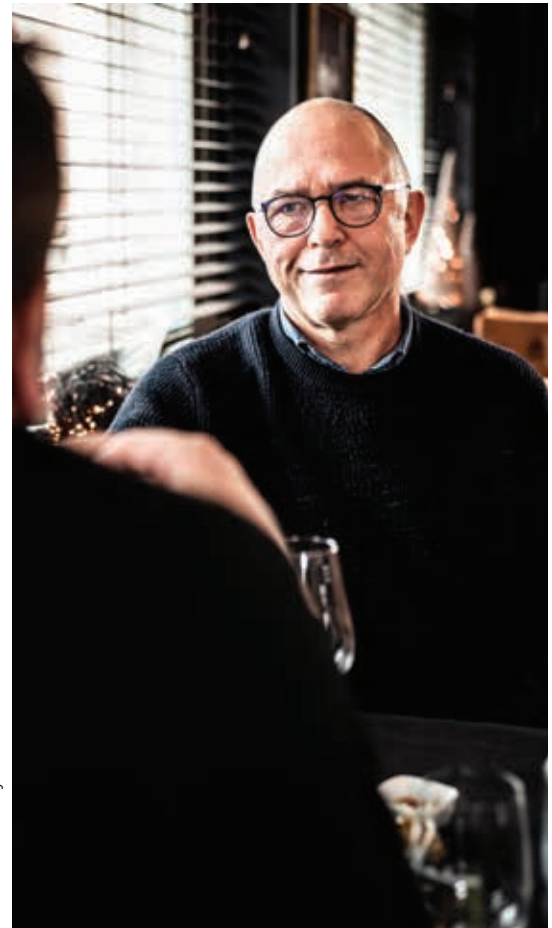
Daarbij spelen jouw stukken zich zelden af in huiskamers. Dat prikkelt de nieuwsgierigheid.

—
“Ik probeer inderdaad altijd een originele locatie te zoeken. Bij mij zul je geen traditionele woonkamer zien, maar een keuken, een kuuroord, een brug, een gevangenis of een kelder. Ik weet ook dat heel veel toneelverenigingen meer vrouwen hebben dan mannen. De commerciële opportunist in mij probeert dus altijd zijn stukken te bevolken met meer vrouwen dan mannen. Dit terwijl de meeste auteurs vooral mannen de hoofdrollen geven.”

Levend decor

Als meest gespeelde Vlaamse auteur van ons amateurtheater zie je waarschijnlijk heel veel bewerkingen van je stukken. Welke was het bijzonderst?

—
“Het gezelschap Isegrim uit Kortrijk speelde ‘De zevende zonde’ en daar zitten nogal wat scène- en decorwissels in. De toenmalige regisseur (Franky De Vos) had er niet beter op gevonden dan vier mannen van ‘den decor’, die ook wel eens wilden meespelen, tot levend decor te promoveren. Als de

© Ameleen van Kuyck

spelers bijvoorbeeld een kapstok nodig hadden, ging iemand van hen met de armen open op scène staan. Een schitterende vondst! Op een bepaald moment hadden de acteurs een tafel nodig. De meeste kringen dimmen dan het licht, spelen een muzikje en brengen in het donker die tafel op scène. Isegrim bracht ook een tafel op, verticaal, met alle attributen als het ware vastgeplakt aan de tafel. Zodra de tafel klaar stond, begonnen de acteurs te spelen. Ze pakten een vork of een mes en begonnen te eten, want de attributen hingen met nageltjes vast aan de tafel en konden daar vanonder geschoven worden. Jaren later heb ik dat stuk dan geregisseerd in Baal en ... ik heb dat idee toen klakkeloos gekopieerd. Ere wie ere toekomt."

Hoe ga je zelf om met bewerkingen? Welke vrijheid geef je aan gezelschappen?

"Dat is en blijft een discussiepunt bij De Vlaamse Toneelauteurs. Er zijn auteurs die het niet verdragen als iemand bij wijze van spreken een komma verwijdert uit één van hun stukken. Ikzelf probeer mij altijd in de plaats van de regisseur te stellen. Ik vind dat een stuk een werkdocument is. Een regisseur moet de vrijheid krijgen om zelf te schrappen wat hij of zij ongepast of overbodig vindt, zolang de 'ziel' van het stuk intact blijft. Ik ben dus behoorlijk tolerant. Wel heb ik graag dat gezelschappen op voorhand toestemming vragen om een titel te veranderen. Dat gebeurt meestal niet en soms vraag ik mij af wat de meerwaarde is van het gekozen alternatief. Goed, als je geen twee vrouwen in de hoofdrol cast, kun je 'Martha en Mathilde' in 'Martha en Martin' wijzigen. Maar een regisseur had er ooit 'Magda en Lena' van gemaakt omdat hij dat mooier klinken vond. Hoewel ik tolerant ben op dat vlak, merk ik echter dat er relatief weinig veranderd wordt aan mijn stukken."

"Ik probeer onderbroekenhumor te vermijden, al sluipt die er af en toe wel in"

Welk stuk wordt het meest gespeeld?

"Eerst was 'Comme chez Swa' het populairst, maar dat kende daarna een terugval en is pas de laatste jaren weer aan een remonte bezig. Inmiddels is 'Martha en Mathilde' mijn meest gespeelde stuk geworden. Verder worden ook 'Per(r)ongeluk' en 'De kat in de kelder' elk jaar door respectievelijk tien en twintig kringen opgevoerd. 'Kuuroord Fontina' werd dan weer herontdekt: het is vijftien jaar oud en dit jaar brengen vijftien gezelschappen het op de planken."

Onderbroekenhumor

Wil je iets vertellen met je stukken? Mensen een geweten schoppen?

"Ik wil vooral een goed verhaal schrijven dat mensen interesseert en amuseert. Ik heb niet de bedoeling om een boodschap te brengen. Soms sluipt die er misschien in, zoals in mijn recentste

© Anneleen van Kuyck

stuk 'De klokkenluiders'. Dat gaat over overspel en de wraak van een gedupeerde. Maar is zoiets echt een boodschap? Ik wil vooral dat mijn stukken geloofwaardig blijven. Dat wordt in komedies heel vaak vergeten. Bovendien probeer ik in de mate van het mogelijke onderbroekenhumor te vermijden, al sluipt die er af en toe wel in, en dat hoeft niet noodzakelijk negatief te zijn."

Waar vind je de inspiratie?

"Ik zoek inspiratie in het dagelijkse leven, maar soms ook in films. Zo is het idee van 'Martha en Mathilde' losjes gebaseerd op de klassieker 'Arsenic and old lace' met Cary Grant. En, voor alle duidelijkheid, ik heb dit stuk geschreven twee jaar vóór 'Eigen kweek' (*lacht*). 'De kat in de kelder' is dan weer geïnspireerd door 'The ladykillers', een film van de Coen-broers uit 2004. Daarin huren enkele dieven een kelder van een oude weduwe om van daaruit een tunnel te graven naar een casino."

Ben je op dit moment met een stuk bezig? Kan je er al iets over zeggen?

"Doorgaans ben ik een jaar bezig met het invullen van mijn ruwe structuur en wanneer die eenmaal af is, ga ik voor twee weken naar de zee om in afzondering het stuk te schrijven. Dit jaar viel die periode eind februari: ik schreef van acht uur 's morgens tot zes uur 's avonds, uiteraard af en toe afgewisseld met een wandeling. Mijn vrouw ging mee om mij ondertussen in de watten te leggen. Wat ik daar geschreven heb, laat ik nu een paar maanden liggen, waarna ik alles herlees en aanpas waar nodig. Ik werk ongeveer anderhalf jaar aan een stuk. Ik wil niet in de val trappen van de massaproductie omdat ik succes heb. Ik wil echt dat mijn stukken helemaal af zijn wanneer ik ze loslaat. En nu ik erover nadenk, vind ik het eigenlijk wel straf dat ik zo veel gespeeld word met zo weinig stukken."

INSPIRATIE

ABBIE MOORE

GILLES MICHIELS

Inspiratie? Dat is voor Abbie Moore een kwestie van uitwisseling. De Engelse werkt voor het grootste Shakespeare festival ter wereld en richtte Hello Drama op, een organisatie voor theaterworkshops op maat in heel Europa. “In mijn workshops bestaat het foute antwoord niet.”

Abbie Moore

Volgend seizoen geeft Abbie Moore een gelijkaardige workshop voor volwassenen, waarbij met teksten van Shakespeare wordt bekeken hoe je aan de slag kan met schijnbaar moeilijke teksten. De data liggen nog niet vast. Hou daarvoor de website in de gaten van OPENDOEK Vorming.

Moore is lid van het Shakespeare Schools Festival, waar ze de deelnemers technieken leert om alles uit hun Shakespeare-bewerking te halen. Voordien gaf ze toneellessen in China en in 2016 richtte ze Hello Drama op waar ze haar eigen workshops creëert, variërend tussen diverse leeftijden, Shakespeare en improvisatie, afhankelijk van de noden van elke school of elk gezelschap. In januari werkte ze met JongDOEK rond 'Macbeth'.

“Naast op maat gemaakte workshops zijn er formules die ik kan aanpassen aan heel wat groepen. Mensen hebben uiteenlopende uitdagingen: de één wil vooral vrienden maken, de ander wil zijn Engels verbeteren door het uitvoeren van monologen. Wie geïnteresseerd is in geschiedenis, kan Shakespeare in Wereldoorlog II plaatsen, maar andere groepen kiezen voor Narnia of een popsong als basis. Het is fijn om te zien hoe sommige oefeningen overal werken.”

Moore's populairste introductiespel heet 'Building a shed'. “In het spel begint iedereen in een cirkel. Persoon A gaat in het midden staan en start met het bouwen van een ingebeelde hut. Persoon B komt erbij en zegt: 'Wat doe je?' Persoon A zegt: 'Een hut bouwen'. Persoon B vraagt: 'Mag ik meedoen?' Persoon A: 'Natuurlijk'. Daarna vraagt een derde persoon uit de cirkel aan Persoon A and B 'Wat doen jullie?' en zij antwoorden samen. Zo gaat het voort. Het bijzondere is dat iedereen de scène op zijn manier kan spelen: je kunt fluisteren, een astronaut spelen of doen alsof je een paard berijdt. Iedereen steunt jouw idee, hoe gek ook, want de anderen moeten in dezelfde stijl als jij meespelen. Aan het eind heeft iedereen samen een hut gebouwd.”

TALENTEN VOOR HET LEVEN

Bij haar workshops zoekt Moore gedeelde verhalen in wat op het eerste gezicht ver van elkaar ligt. “We leven niet meer in Shakespeares wereld, maar we kunnen ons nog steeds verhouden tot zijn stukken. Op dezelfde manier kan theater jongeren en ouderen samenbrengen. Ik denk dan aan een intergenerationeel project waar de focus ligt op leren van elkaar. Neem nu een woordenspel waarin jong en oud elkaar interviewen om daarna elkaars monologen te vertolken. Ouderen kunnen jongeren vragen naar hun toekomstplannen en zelf kunnen ze vertellen over opgroeien of de dromen uit hun jeugd. Door elkaars tekst te spelen leg je de nadruk op empathie.”

“Voor mij dient theater namelijk ook om talenten voor het leven aan te leren, en ieders zelfvertrouwen te stimuleren. Het is belangrijk dat iedereen betrokken wordt. Niemand zal zeggen dat je antwoord fout is. In het theater kun je niets op het internet opzoeken. Shakespeare is er niet meer, dus we kunnen onze eigen interpretaties van zijn werk ontdekken. Experimenteren mag. Dat is waar workshops voor dienen.”

It's all about the money

VIJF MANIEREN OM JE TONEELGEZELSCAP TE FINANCIEREN

DOMINIC DEPREEUW

Money, money, money: we kunnen er niet omheen. Ook wie een theaterproductie wil maken, moet zorgen dat hij centen heeft om te starten. Voor veel verenigingen is het schipperen om te blijven bestaan, zeker nu ook de subsidies vanuit de provinciebesturen wegvallen en er geen rechtstreekse betoelaging in de plaats komt. Op zoek naar mogelijkheden om alsnog inkomsten te vinden? Hier zijn alvast vijf tips, waarmee je misschien zelfs extra mensen aan je vereniging bindt!

1 TROOPER.BE

Geld inzamelen via Trooper: het is iets wat elke vereniging kan doen, en misschien wel zou moeten doen. Want eenmaal je dit in gang hebt gezet, komt er vanzelf een zakcentje binnen.

Trooper is een website waarop je volledig gratis een profiel kunt aanmaken voor je vereniging. Aan dat profiel hang je dan een aantal bestaande winkels waar mensen online kunnen bestellen (bol.com, HEMA, Torfs enzovoort). Trooper zet dan jouw profielpagina online. Daarna laat je weten aan al je leden en sympathisanten dat zij jouw gezelschap kunnen steunen door hun online aankopen voortaan te doen via de Trooperpagina. Daarvoor moeten zij ook eerst naar Trooper surfen en daar jouw gezelschap opzoeken. Op de Trooperpagina van jouw gezelschap staan dan de links naar de online winkels en van daaruit kan de bezoeker gewoon online shoppen, zoals anders.

Doordat de Trooperlink wordt gebruikt, weet de shop welke vereniging jij wil steunen en zorgt die ervoor dat die vereniging een mooie commissie krijgt, meestal zo'n vijf procent. Voor de klant die komt shoppen, kost het geen cent meer. Op de website Trooper.be staat het allemaal heel duidelijk uitgelegd. Super Trooper, toch?

2 CROWDFUNDING

Vertaald betekent crowdfunding: financiering door de menigte ('the crowd'). Het wordt ook wel eens publieksfinanciering genoemd. Crowdfunding is een alternatieve wijze om een project te financieren. Je gaat dus niet lenen bij de bank, of geld vragen bij een overheid, maar vraagt het rechtstreeks bij de mensen die je willen steunen. Zo'n project kan heel wat inhouden: een bijzondere productie, de renovatie van je theatergebouw, de aankoop van technisch materiaal

enzovoort. Bij crowdfunding bied je je project aan (bijvoorbeeld op online platformen zoals Kisskissbankbank of Kickstarter) en vermeld je daarbij het bedrag dat je nodig hebt. Op deze manier kan iedereen investeren in het project. Het achterliggende idee is dat veel particulieren een klein bedrag investeren en dat al deze kleine investeringen samen het project volledig financieren.

Er bestaan platformen om een crowdfunding te starten. Je vindt er informatie over op de website van sommige verzekeringsmaatschappijen. Ook loont het de moeite om eens te surfen naar de webpagina's van het agentschap innoveren & ondernemen van de Vlaamse Overheid. Ook daar is een aparte rubriek over crowdfunding, waar je onder meer te weten komt of jouw project misschien in aanmerking komt voor een voordelig belastingtarief. Kortom: misschien valt er toch nog een beetje overheidssteun uit de bus.

'Romeo en Julia' © Dieter Bevers

3 GEMEENTE

Het is ook aan te raden om een nauwe band op te bouwen met je gemeentebestuur. Zorg er bijvoorbeeld voor dat je vereniging zeker zetelt in de cultuurraad van je gemeente. Daarnaast bestaan er ook goede voorbeelden van gemeenten die bijspringen voor de (cultuur) verenigingen op hun grondgebied. Het loont dus de moeite om hierover met je gemeentebestuur in gesprek te gaan.

Enkele goede voorbeelden die nu al bestaan of bestonden:

- Activiteiten van toneelgezelschappen worden ook aangekondigd via de communicatiekanalen van de stad (infokrant gemeente, lichtkranten, e.d.m.)
- Regelmatig overleg tussen cultuurverenigingen en dienst cultuur
- Reservaties via de gemeentelijke diensten
- Hulp bij de aankoop van materialen

- Gratis atelier en opslagruimte
- Technicus van de groep wordt begeleid door de technicus van de gemeente
- Recepties bij vieringen worden gefinancierd door de gemeente
- Gratis vervoer van decorstukken en ander materiaal

4 BOVENLOKAAL GELD

Wie bovenlokaal wil werken (lees: waarbij een streek of meerdere gemeenten betrokken zijn) kan ook steun of advies vinden bij sommige organisaties. De belangrijkste zijn de Sociale Innovatie Fabriek en het gloednieuwe Steunpunt Bovenlokale Cultuur.

De eerste is er voor verenigingen die op een creatieve manier iets verbeteren aan de samenleving. Dat kan dan bijvoorbeeld gaan over het doorbreken van het sociaal isolement van mensen, zorgen voor minder afval in de wijk, of een manier waarop voedseloverschotten nog nuttig

gebruikt worden. Mogelijks doe je zulke dingen al met je gezelschap zonder te weten dat je daar steun voor kunt krijgen.

Het Steunpunt Bovenlokale Cultuur is er om individuen, organisaties en besturen te ondersteunen bij hun praktijkontwikkeling, subsidieaanvragen en beleidsvisie rond bovenlokale cultuur. Ook wil het nieuwe ontwikkelingen op het vlak van bovenlokale cultuur stimuleren. Misschien niet slecht om eens na te denken over een project met andere gezelschappen in de buurgemeenten. Wie weet wat het in gang zet.

5 SPONSORS

Uiteraard kunnen ook sponsors belangrijk zijn om jouw vereniging financieel boven water te houden. De meeste evidente sponsorformule is geld of diensten vragen in ruil voor naamsvermelding. Maar er is meer mogelijk. Een sterk voorbeeld uit de praktijk lees je verder in dit nummer.

HET VLIMMEREN-EFFECT

Het Stadstheater redde zichzelf met een origineel sponsor-concept

DOMINIC DEPREEUW

Sponsors zoeken. Gewoonlijk denken we dan aan het ronselen bij plaatselijke middenstanders van wat centen in ruil voor naamsvermelding in een program-maboekje. “Dat is gewoon geld om het geld en heeft geen zin”, stelt Peter Van de Mierop, ondernemer op rust en voorzitter van Het Stadstheater. Hij wist met zijn sponsormodel de schamele rekeningstand van Het Stadstheater in Vlimmeren om te buigen naar royaal.

Het is nu zo'n zes jaar geleden dat de toenmalige voorzitter van het Stadstheater aan Peter Van de Mierop toevertrouwde dat theater maken in Vlimmeren moeilijk leefbaar was. Het Stadstheater had nog maar enkele euro's in kas en zag geen manier om dat te verbeteren zonder in de portemonnee van het publiek te zitten, lees: de drankprijzen of de ticketprijzen te verhogen.

Peter Van de Mierop: “Toen heb ik gezegd: als je nu met je vereniging nog iets kan doen, dan moet je werken met sponsoring. En als je wil dat de zelfstandigen in de gemeente over de brug komen, dan moeten daar drie partijen beter van worden: de vereniging, het bedrijf dat die sponsoring doet én de persoon die de sponsoring toekent. De vereniging wordt niet beter van 'geld om het geld'. Als je geld krijgt en je geeft iets terug met dezelfde tegenwaarde, heb je eigenlijk niets gewonnen.”

Brood en spelen

“Het bedrijf dat sponsort, moet daar fiscaal voordeel uit halen. Je moet dus zorgen voor een officieel document vanuit jouw vereniging dat boekhoudkundig ingeboekt kan worden als onkosten voor een bedrijf. En die persoon die jou die sponsoring toekent, moet er ook iets aan hebben. Het liefst nog met zijn of haar partner. Dus heb ik voorgesteld dat de mensen die iets geven, het gevoel hebben dat ze er ook veel voor terug krijgen. En dat ze zich goed voelen bij hun sponsoring. Want dan zullen ze ook andere mogelijke toekomstige sponsors overtuigen. Kortom: we gaan die sponsors soigneren met eten en drinken. 'Maar dat kost ook geld!', kreeg ik toegeworpen. 'Ja', zei ik, 'maar daar gaan we ook sponsors voor zoeken!'”

Van de Mierop werkte een model uit waarin bij elke toneelproductie ook een sponsoravond wordt gehouden: een voorstelling exclusief voor de sponsors, met vooraf een receptie, waar de aanwezigen verwend worden met een glaasje cava of wijn en warme en koude hapjes gepresenteerd krijgen. Na de voorstelling krijgen de aanwezigen nog belegde broodjes. Dat broodje zorgt ervoor dat de genodigden blijven en er een gezellige avond ontstaat

Peter Van de Mierop

“De kosten van onze voorstellingen zijn volledig betaald nog voor we beginnen te spelen.”

waarbij de sponsors op een ontspannen manier hun contacten onderhouden of versterken. De volledige catering komt ook van sponsors. Het systeem betaalt zichzelf.

“Ik bekijk het zo: voor die sponsors is dat toneel eigenlijk maar een noodzakelijk kwaad dat hen, samen met hun partner, in staat stelt om een fijne avond door te brengen met gelijkgezinden, dus met andere zelfstandigen. Het eerste jaar zijn we begonnen met 36 sponsors. Nu hebben we er 161 en moeten we al twee sponsoravonden organiseren per productie. Die mensen hebben niet per se een connectie met theater, maar het is wel een avondje uit voor mijnheer en mevrouw.”

Legio

Daarbovenop kan een sponsor logovermelding krijgen op of in bijvoorbeeld het programmaboekje, flyers, affiches, de inkomkaarten, banners, of een infoboekje dat in de hele gemeente in de brievenbussen valt. Hoe vaak en hoe groot die logovermelding is, hangt natuurlijk af van hoeveel die sponsor betaalt. Dit jaar bedacht Van de Mierop er nog wat bij: sponsors op bierviltjes.

"Ik ben eens gaan informeren wat het kost om bierviltjes te laten maken. Dat bleek nogal mee te vallen: 170 euro voor 2.500 stuks. Op zo'n bierviltje is plaats voor 4 sponsors, dus daarmee kunnen we ook weeral een zakcentje verdienen.

We bieden de sponsors ook een drankpakket aan. Zij kopen dit vooraf en moeten tijdens de sponsoravond niet meer aanschuiven voor drankbonnen. Hierdoor blijven zij bij hun gesprekspartner en verloopt voor hen de avond zonder zorgen. Alles is vooraf geregeld. En de ongebruikte drankbonnen nemen ze mee naar huis. Alweer een goede zaak voor de kas van Het Stadstheater.

Met heel dat pakket aan mogelijkheden heeft het Stadstheater een mooie spaarpot weten op te bouwen. Sponsoravonden brengen het dubbele op van een gewone toneelavond. Ja, ze krijgen drank en hapjes aangeboden tijdens de receptie. Maar na de voorstelling betalen ze zelf voor hun consumpties. "Het is geen uitzondering dat de laatste hier om half vier 's nachts naar buiten gaat, op een donderdagavond!"

Vrijheid

De gezonde financiële situatie laat Het Stadstheater toe om zijn leden in de watten te leggen. Geregeld gaat de groep samen naar andere voorstellingen kijken op kosten van de vereniging. Ook worden er teambuildingactiviteiten en een teerfeest aangeboden. Sponsors staan ondertussen in de rij om mee in het systeem te stappen. Je zou je gaan afvragen of het eigenlijk nog wel over toneel gaat.

"Het is dankzij dit systeem dat wij op een hoog niveau toneel kunnen spelen. Er is bijvoorbeeld geen belemmering meer om het decor te maken dat we willen maken, om te zorgen dat er licht is zoals wij dat graag hebben. Dus de technische ploeg is meer gemotiveerd, want die kan nu eer halen van haar werk. Daardoor heeft de regisseur meer tijd om met zijn acteurs bezig te zijn. Kortom: als je zorgt dat je financiële vrijheid hebt, creëer je een klimaat waarin mensen meer moeite willen doen voor die productie."

"Met financiële vrijheid creëer je een klimaat waarin leden meer moeite doen voor een productie."

Wie volgt?

Een inspirerend voorbeeld, dat is het minste wat je kan zeggen. Maar is het ook weggelegd voor andere gezelschappen? Om te beginnen vraagt het tijd. Is er in elke vereniging wel iemand die hier voldoende uren aan kan besteden?

"Je hebt drie mensen nodig: iemand die alles begeleidt en die het helemaal uitwerkt. Dat is ook degene die het verhaal kan overbrengen aan de leden, zodat zij dat positief kunnen uitdragen naar de sponsors. Aan een sponsor hoef je de uitleg maar één keer te doen, de jaren daarna is hij mee in het verhaal. Dan heb je iemand nodig die de lay-out doet van het drukwerk. Ik heb ondervonden dat dit per productie op een 20-tal werkuren neerkomt. En ten slotte moet er iemand zijn die alles financieel opvolgt. Zorg er altijd voor dat het gesponsorde bedrag op de rekening staat vooraleer je naar de drukker stapt. Dit vermijdt mogelijke discussies met de sponsor."

"Ik wil wel adviseren aan andere gezelschappen om niet meteen te doen wat wij nu doen. Je vereniging moet kunnen meegroeien in het concept. Ook wij boden in het eerste jaar een kom soep aan met enkele hapjes en een pistolet die we zelf hadden besmeerd. Ondertussen werken we wel met traiteurs. Ook het drukwerk was in het eerste jaar niet meer dan de affiche en inkomkaarten. De rest kwam er geleidelijk aan bij. Rock Werchter en Tomorrowland waren in hun eerste jaar ook niet wat ze nu zijn."

Stadstheater

HET PLEIDOOI

NIELS NIJS

Een atleet doet het. Een muzikant doet het. Zelfs de planeet doet het: opwarmen. Opwarmen is dé garantie voor goede prestaties. Elise Mertens schuift niet zomaar in een spreadstand. Waarom blijft ze dan zo onderbelicht in een sport die naast fysieke ook nog eens mentale inspanning vergt? Waarom komt de opwarming niet van de grond in het amateurtheater? Ik probeer u te overtuigen van het tegendeel.

Ik schets even mijn eerste repetitie bij Teater De Schizo's. Sigur Rós klonk oorverdovend door het lokaal, ik was gaan neerliggen met de ogen gesloten en de regisseur riep: "Word herboren. Kom los van jezelf! Ga op zoek naar de grote emoties!" We stonden recht als voor het eerst en maakten tabula rasa van onszelf. Mijn eerste opwarming vond plaats in lichte paniek, zeker toen daarna iedereen energiek ging dansen en ik me stond te vergapen als een kleine jongen in een zoo vol emotionele hyperactieve apen. Het leek een uitdrijving, waarbij iedereen de ziel uit zijn lijf danste om deze over te leveren aan de regisseur. De muziek stopte en iedereen begon zwetend en hijgend aan de repetitie.

Het leek me vreemd om een repetitie doodmoe te starten. En dan nog eens al dat zweverig gedoe? Ik was niet

In Het Pleidooi bezingt een redacteur van OPENDOEEK-magazine een theatergebruik of -tekst die volgens hem of haar dringend vanonder het stof gehaald mag worden. Niels Nijns bepleit de opwarming.

verkocht. Maar nu, na jaren opwarmen houdt het wél steek. En dit is waarom: theater is herboren worden. In een ander lichaam. Het is je eigen lichaam herontdekken en verkennen hoe dat beweegt als jouw personage. En daar kunnen je eigen grenzen in de weg gaan zitten. Het lichaam gaat op automatische piloot spelen. De oplossing? Maak het moe. Dans de ziel uit je lijf en zwier het los. De barrières zullen vanzelf wegvallen. Ga even liggen, doe een bodyscan (de regisseur horen zeggen: "Voel hoe je billen de grond kussen" doet me nog steeds gniffelen, geef ik toe) en kom helemaal in het reine met je nieuwe lichaam.

“Je spieren zouden breken na een inspanning zonder opwarming. Hoe kun je verwachten dat je geest dat niet doet als je hem twintig keer plooit tijdens een voorstelling?”

Voor je geest hetzelfde. Wanneer je voor die ene scène in het tweede bedrijf even diep wil gaan, zou je geest kunnen protesteren. Maar mentale hekkens schermen de plaatsen af waarop vaak de interessantste zaken verborgen liggen, zoals de inspiratie voor een personage. Hoe omzeil je die begrenzing? Inderdaad, vermoeien en opwarmen. Slechte dag gehad op het werk of net ruzie gemaakt?

Dans de gedachten uit je hoofd, en geef jezelf over aan totale mentale stilte. Ga op zoek naar de kern van je gevoelens via inleefopdrachten en ga op ontdekking in je eigen hoofd. Wie weet waar het je heen leidt.

Zonder pathetisch over te willen komen: theater is sporten. Mentaal en fysiek. En dat gaat niet zonder opwarming. De spier van een sporter zou breken na een inspanning zonder opwarming. Hoe kun je dan verwachten dat je geest dat niet doet als je hem twintig keer plooit tijdens een voorstelling? Hoe kun je je lichaam anderhalf uur voor andermans ogen laten bewegen, zonder het eerst losgegooid te hebben? Dus, lieve mensen, ga en warm jullie lijven en geesten op. Voor een repetitie, een voorstelling of zelfs een eerste lezing. Wie weet hoe je lichaam reageert. Of waar je geest heen gaat. En wie weet, heel misschien, verwarm je zo de harten van de toeschouwers.

'Acht vrouwen' - De Valk © Marc Van Iseghem

De zin en onzin van de theaterpremière

“TONEELSPELERS HEBBEN OOK VÓÓR DE PREMIÈRE NOOD AAN EEN PUBLIEK”

GILLES MICHIELS

Premièrestress: ze zal geen enkele toneelspeler vreemd zijn. Het vergt moed en vertrouwen om je werk plotseling los te laten op een publiek. Hoe gaan toneelkringen om met die beruchte eerste keer? Een verhaal over voorbereiding en aanvaarding.

De één leeft er met dichtgeknepen billen naartoe, de ander verlekkert zich vooral op zijn moment de gloire voor een uitzinnig publiek. Welk type je ook bent, de première laat geen enkele acteur onberoerd. Een afgewerkte voorstelling presenteren voelt zoals je kindje afstaan, zeggen (mannelijke) theatermakers wel eens: iets wat je binnenshuis hebt gebroed, komt terstond in de openbaarheid terecht.

Traditioneel is de première de allereerste keer waarop je je werk met het publiek deelt. Het cliché wil ook dat die vaak de minst geslaagde voorstelling oplevert – en dus niet die waarop je graag pers en programmatoren in de zaal krijgt, die de lengte van een speelreeks beïnvloeden. “Schaf de première af”, luidde de oproep van enkele theatermakers vorig jaar nog in *De Morgen*.

Zo'n vaart hoeft het natuurlijk niet te lopen, maar populaire fenomenen als de avant-première en de try-out vertellen wel iets over de noodzaak van theatermakers om voor anderen te spelen, ook vóór het officiële publiek komt kijken. Dat publiek is immers een wezenlijk onderdeel van het theatergebeuren – zeker wie komedies maakt, zal daarvan kunnen getuigen. Dat roept onvermijdelijk enkele vragen op: wanneer is een stuk echt af? En hoe bereid je je nu het beste voor op de première? We leggen ons oor te luister bij twee regisseurs.

MARC MOSAR, REGISSEUR DE VALK

“In de laatste week voor de première wil ik zoveel mogelijk bestendigen wat werkt en wat goed is”

Raymond Goovaerts startte een populaire website rond amateurtoneel en regisseerde 59 stukken bij onder meer het inmiddels stopgezette Galgenbergs Amateurtoneel en Jeugdhuis FAR. Uit ervaring kent hij het belang van een grondige voorbereiding om de druk richting de première te beperken. "Aan een toneelstuk begin ik altijd veertien dagen voor de eerste repetitie: dan ontwerp ik een schema, met daarop een decortekening, aanwijzingen van licht en geluid en eventuele muziek die ik vind passen bij een bepaalde scène. Zo weet je bij aanvang welke richting je uitgaat en krijg je al een algemeen beeld van wat je wilt maken."

De troeven van een testpubliek

Dikwijls is een première het eerste moment waarop je je voorstelling openbaar maakt. Of niet? "Het is sinds lang een traditie bij ons om twee of drie weken voor de première een volledige dag te repeteren", zegt Marc Mosar van de Brugse toneelkring De Valk. "We eindigen die dag met een toonmoment waarop we een beperkt aantal mensen toelaten, om tijdens het spelen alvast wat reacties en zo mogelijk ook feedback te krijgen van bij voorkeur kritische externen. De voorstelling is in dat stadium niet af, maar de spelers hebben dan al nood aan een klankbord, een confrontatie met een publiek. Dat is toch anders dan voor een muur repeteren, of enkel voor de regisseur. Een publiek triggert de spelers om hun angst te overwinnen en zich helemaal te geven."

Anticiperen op de première, dat is ook de leuze bij Raymond Goovaerts, al primeert in de laatste week de minutieuze voorbereiding boven de publieke confrontatie. "Zoals ik veertien dagen voor de repetitie een duidelijk plan wil hebben, wil ik veertien dagen voor de première klaar zijn met de spelers. Vanaf dat moment moeten ze eigenlijk zonder mij verder kunnen. Daarna

houd ik nog twee doorlopen met de spelers alleen, één doorloop met decor, een tweede met decor en licht, een derde met de juiste kleding en een vierde met de rekvisieten erbij. De generale repetitie noem ik als regisseur soms 'mijn privévoorstelling': het is de eerste die helemaal afgewerkt is. Zo kom je tijdens de première niet voor verrassingen te staan."

RAYMOND GOOVAERTS, REGISSEUR

"Vanaf twee weken voor de première wil ik dat de acteurs zonder mij verder kunnen"

'Acht vrouwen' - De Valk © Marc Van Iseghem

De Valk daarentegen betreft ook bij de generale repetitie een testpubliek. "Wij hebben de gewoonte om, via het OCMW en instellingen die tweedekansonderwijs aanbieden, anderstaligen die Nederlands leren en mensen uit kansarme milieus uit te nodigen. Dit is een publiek dat niet altijd vertrouwd is met theater en daarom een goede toetssteen voor de toegankelijkheid van onze voorstelling. Dit creëert een win-winsituatie: de spelers hebben een klankbord en mensen die anders misschien niet in het theater komen krijgen een kans om cultuur te beleven en sociaal contact te ervaren." De Valk speelt ook stukken met sociale thema's en over kwetsbare groepen, zoals: mensen met een niet-aangeboren hersenletsel, dementie, jeugddelinquentie en integratie.

Hoe finaal is een première?

En dan is daar eindelijk het grote moment: de première zelf. Voor het eerst kunnen familie en vrienden in de zaal het harde werk bewonderen, en achteraf spuien ze naar hartelust hun – lovende of kritische – meningen. Kunnen die het stuk nog beïnvloeden? Ook in De Morgen verklaarden verschillende makers hoe ze de première zien als onderdeel van een repetitieproces, waarin ze een voorstelling verder laten groeien, soms wat bijkruiden of zelfs helemaal omgooien.

"Zelf zou ik niets aanpassen op basis van publieksreacties", zegt Goovaerts. "Als mensen de voorstelling niet begrepen hebben, kan ik daar na de première nog weinig aan doen. En als de spelers tijdens de première geknoeid hebben, zullen ze dat zelf ook wel weten. In dat geval zou ik hun prestatie zeker bespreken, maar dan met mildheid. Indien het later opnieuw fout loopt, kan er altijd een extra repetitie ingepland worden. Maar van richting veranderen doen we niet meer."

"Vroeger had ik de gewoonte om op de laatste repetitie en zelfs tijdens de voorstellingenreeks nog spelers aan te moedigen om een stap verder te gaan of hun grens te verleggen", erkent Mosar. "Niet elke speler kan daar even goed mee om. Vrijtijdsacteurs zijn immers mensen die na een vaak lange dagtaak en doorgaans zonder opleiding in 30 à 40 repetities van tweeënehalf uur een voorstelling moeten maken die genietbaar is voor een publiek. In vergelijking met professionelen, die ook nog een doorgedreven opleiding en training kregen, is dat in een derde of een vierde van de tijd."

"Daarom kies ik er nu voor om in de laatste week voor de première zoveel mogelijk te bestendigen wat werkt en wat goed is. Ik probeer een evenwicht te vinden tussen appreciatie en respect voor de grote inzet van de acteurs en de andere medewerkers enerzijds en mijn ambitie om een productie altijd te laten evolueren anderzijds. Daarbij bewaak ik uiteraard de vooropgestelde ambities én de essentie van het stuk. Bij acteurs en actrices die de uitdaging aankunnen blijf ik coachen tot de laatste voorstelling. Voor mij is een toneelproductie maken immers altijd een proces, een reis waarop ik mij nog graag laat verrassen. De première is daarbij een bergtocht met aankomst op één van onze toppen." Misschien is dat dus wel de karakteristiek bij uitstek van de première: het is het moment van de aanvaarding, van loslaten en genieten en de voorstelling zijn eigen leven laten leiden.

Première © Dieter Bevers

DE SOUFFLEURS

HEB JE EEN VAST RITUEEL VOOR JE OP DE SCÈNE KOMT?

Mijn ritueel start al onderweg naar de theaterzaal. Al fietsend of wandelend vertel ik alles wat ik rond me zie zoals mijn personage dit zou doen. De ideale manier om 'in karakter' te komen. Na het omkleden en de niet te missen babbel met de andere acteurs spendeer ik de laatste vijf minuten altijd afgezonderd en in stilte. Dan laat ik los wie ik ben en stap volledig in de mindset en emoties van de persoon die ik voor de volgende uren zal zijn.

TOON VAN HOYWEGHEN

Voor het publiek in de zaal komt, ga ik op de lege scène staan en denk ik telkens weer "Waarom, oh waarom?" Het liefst zou ik onmiddellijk een nieuw stuk beginnen te repeteren en de voorstellingen gewoon overslaan. Zelfs na 30 jaar toneelervaring gaat die plankenkoorts maar niet over.

NICOLE DESAGHER

Een vast ritueel voor ik de scène op kom is nog altijd stiekem een kruisje slaan onder het motto 'Baat het niet dan schaad het niet.'

MARIANNE DESCHACHT

Toen ik in Lembeek speelde, ging ik eerst twee Palmers drinken in het café naast de zaal, want "Van Palm blijf je kalm." (Ik drink anders nooit Palm!) Daarna zorg ik ervoor dat ik als eerste in de grimestoel zit, neem ik mijn tekst nog eens volledig door en wens ik iedereen een "Bonne Merde". Dan wat ijsberen, een kruisteken (jawel) en het podium op! Rituelen? Bijgeloof in het amateurtheater? Neen toch!

EDWIN VANDERMEEREN

Ik kende iemand die als ritueel altijd één (en slechts één) borrel dronk voor het optreden. Ik hoef je niet te vertellen dat zijn mede-acteurs die fles weleens ongemerkt van inhoud lieten veranderen.

JEAN DESMAELE

Mijn ritueel is: thuis een warm bad, naar de zaal, omkleden, schminken, wat opwarmingsoefeningen op de scène en een rekwisietencontrole. Daarna tot rust komen met een kop warme Zweedse kruidenthee. Dan een groepsknuffel en go!

GINO BRUNEEL

Ik zorg er altijd voor dat ik een halfuurtje voor het doek opengaat aanwezig ben achter het decor. Ik check eerst of alle attributen die ik gebruik tijdens het stuk op hun plaats liggen. Dat vertrouw ik aan niemand anders toe. Als dat in orde is, kleeft ik mij om. Dan zoek ik een donker, rustig hoekje op en ga daar zitten, meestal met een glaasje rode wijn in de hand. Met de ogen dicht luister ik naar het geroezemoes in de zaal en wacht ik in stilte (dan wens ik ook door niemand gestoord worden) tot het signaal dat de acteurs zich klaar moeten houden. En ik mijd acteurs en actrices die hun script nog eens nalezen. Daar word ik superzenuwachtig van.

PEDRO LEMA

Het voorbije weekend stond ik op de planken en hield ik mezelf eens bewust in de gaten. Ik kom tot de conclusie dat ik altijd weer hetzelfde doe. Ik sta tijdig en rustig klaar in de coulissen. Voor ik opkom doe ik mijn ogen dicht, haal heel diep adem en adem langzaam weer uit. Ondertussen denk ik aan de eerste repliek die mijn personage moet geven: de juiste woorden en de correcte intonatie. En dan zet ik vol vertrouwen mijn stappen op de scène!

GWEN DEPREZ

STARTERS AAN HET WOORD

GEZELSCHAPPEN OVER HUN EERSTE STAPPEN

BERNARD SOENENS

Je eigen theatergezelschap starten: voor velen is het een droom die lang geleden werkelijkheid werd. En ook de laatste jaren groeien de toneelkringen als paddenstoelen uit de Vlaamse klei. Wat zijn hun verlangens en uitdagingen? Vijf starters vertellen over hun eerste stappen.

Kris Lievens

STELLEN HEFT VIJFTIEN JAAR LATER WEER EEN TONEELGROEP

Kris Lievens
't Stat Stelen (Geel)

Toneelgroep KWB Stelen (Geel) speelde jaarlijks een komedie die telkens het hele dorp wist te mobiliseren. Wegens ziekte haakten de sleutelfiguren in 2003 af en werd de werking stopgezet. Stelen moest het vijftien jaar lang zonder toneelgroep stellen.

Wat was de motivatie om een nieuwe groep op te richten?

"Vanuit het naburige dorp signaleerden leden van Toneelgroep KWB Sint-Dimpna ons dat zij er uit overmacht ook mee stopten, toen de verouderde parochiezaal in handen kwam van een projectontwikkelaar. Dat was het moment om de werking in Stelen terug op gang te trekken. Twee groepen, de ene zonder werking en de ander zonder zaal, vonden elkaar en richtten toneelgroep 't Stat op."

Beantwoordt het project aan de verwachtingen?

"Onze missie is om het amateurtoneel in de regio levendig te houden, zodat liefhebbers hun hobby kunnen uitoefenen. En dat lukt. We behouden de band met de KWB in Stelen en Sint-Dimpna. Er zijn goede afspraken over financiën en taken. Zo heeft 't Stat organisatorisch een stevige basis en na vijftien jaar wordt er weer toneel gespeeld in Stelen."

Welke zijn de uitdagingen de eerste jaren?

"Per theaterseizoen is er één productie met vier voorstellingen. Dit jaar is er de komedie 't Is in de valies' van Marc Peeters met een matinee op zondag als vijfde voorstelling. Ik hoop op korte termijn meer acteurs aan te trekken, het aantal voorstellingen te verhogen, een tweede productie per seizoen te plannen en de parochiezaal te renoveren."

Jos De Haes

LIERSE SENIOREN VINDEN HUN TWEDE ADEM

Jos De Haes
Seniengroep Artiesteningang (Lier)

Senioren hebben veel redenen om een streep te trekken onder hun acteursloopbaan: één ervan is faalangst. Toch is er niet veel nodig om ze te verleiden tot een comeback. Dat bewezen Lierse senioren recent met 'De Muizenval' van Agatha Christie. Hun voorstellingsreeks werd enthousiast onthaald door vijf volle zalen.

Wat was de motivatie om een groep op te richten?

"'De Muizenval' was de derde productie van de seniengroep. Het begon drie jaar geleden. Koen Kerkhofs, een man met een warm hart voor het amateurtheater, bewerkte 'King Lear' en selecteerde amateuracteurs die zich overdag konden vrijmaken."

Uiteraard kwam hij dan bij senioren terecht. Artiesteningang was geboren en de senioren genoten van het comfort om – zoals professionals – overdag te repeteren en 's avonds vrij te zijn. Na die productie kon Koen zijn engagement niet verder zetten.”

Beantwoordt het project aan de verwachtingen?

“De acteurs van Artiesteningang wilden in ieder geval doorgaan en kwamen snel tot een vergelijk. Ik vond ondersteuning bij het Liers Ontmoetingscentrum Den Brill. Een andere acteur nam de regie voor zijn rekening met een zelfgeschreven tekst, geïnspireerd op ‘De wilde eend’ van Ibsen.”

Welke zijn de uitdagingen de eerste jaren?

“Met ‘De Muizenval’ kwam de doorbraak om senioren opnieuw te enthousiasmeren voor theater. De sleutels zijn: een aansprekende theatertekst, een groep senioren onder elkaar, toffe repetitienamiddagen en een ruim publiek. Het lukte om ook late zeventigers, die al twintig jaar het podium hadden verlaten, opnieuw op de vloer te krijgen. Dan is er geen weg terug.”

Hilde Vanderstraeten © Johan Wynants

JE KOMT EN GAAT BIJ HET BATALJONG

Hilde Vanderstraeten
Het Bataljong (Kortrijk)

Ben je 18 plus, heb je ambitie en ook nog een fris idee? Dan ben je welkom bij het in 2015 opgerichte Het Bataljong in Kortrijk. Je idee wordt onderzocht op zijn meerwaarde en, indien interessant, omgezet in een nieuw project. Het Bataljong stimuleert verbeelding, lef en artistieke ontplooiing. Een engagement duurt zolang je project duurt. ‘Je komt en gaat’ bij Het Bataljong.

Wat was de motivatie om een groep op te richten?

“Vier jaar geleden zochten een tiental afgestudeerden aan de kunstacademie van Waregem een kader om zelfstandig hun artistieke ideeën uit te werken. Als leerkracht Woord begeleidde ik deze jongvolwassenen. Dat was de start van Het Bataljong.”

Beantwoordt het project aan de verwachtingen?

“De oud-leerlingen stonden in voor de eerste projecten. Het ‘komen en gaan’-mechanisme zorgde ondertussen voor een instroom van tientallen jongeren en volwassenen. Vanuit de regio vinden ze hier tijdelijk onderdak, doen een verfrissende theaterervaring op, en keren met nieuwe bagage terug naar hun roots. Alle partijen worden er beter van. ‘Gaan’ is evenwel een relatief begrip. Spelers hebben talenten op het vlak van dramaturgie, tekenen, muziek, communicatie, sociale media en schakelen zich – na hun productie – blijvend in.”

Welke zijn de uitdagingen de eerste jaren?

“Het Bataljong kiest voor maatschappelijk relevante thema's (dementie, verkiezingen, sociale media, anorexia) en voor locaties die variëren van de Budascoop, huiskamers, de Broeltorens en de Leieboorden. Samenwerking met theatergroep Isegrim, auteursorganisatie Marnixring en Buddywerking Het Ventiel zorgen voor een breed draagvlak.”

JE HELE JEUGD ONDER DE VLEUGELS VAN KOEKE-TIEN

Eddy Declercq-Leen Haegeman
Koeke-tien (Mariakerke, Gent)

In vier leeftijdsgroepen nemen kinderen en jongeren in Mariakerke (Gent) wekelijks een flinke duik in het theaterbad van jeugdwerking Koeke-tien. Iedereen tussen 6 en 25 jaar is welkom. Theaterbagage geven de deelnemers aan elkaar door:

Eddy Declercq & Leen Haegeman

volwassenen begeleiden jongeren, jongeren begeleiden kinderen. Eddy Declercq en Leen Haegeman startten deze jeugdwerking onder de vleugels van de lokale toneelgroep Nut en Vermaak.

Wat was de motivatie om een groep op te richten?

"Vijf jaar geleden was er een crisismoment. De oudste leden - als jongvolwassenen - vonden hun gading niet meer in het strakke repetitieproces. Toen Leen en ik voorstelden om Nutenvermaakkadee om te bouwen tot een zelfstandige organisatie waren ze enthousiast. We startten Koeke-tien in 2015. De interesse was groot na oproepen in scholen, jeugdbewegingen en sociale media. Drie jaar later zijn er 68 leden en volstaat de mond-tot-mond reclame van enthousiaste jongeren en ouders."

Beantwoordt het project aan de verwachtingen?

"De jongvolwassenen werken goed mee als begeleider en zorgen voor een toffe groepsdynamiek. Koeke-tien werkt met een vast patroon: in februari zijn er info-avonden, in maart een weekend groepsdynamiek, daarna wekelijkse workshops en vanaf september tekstrepetities. In november is er een festival met vier producties; De jonge begeleiders hebben ondertussen de theatermicrobe teruggevonden. Ze spelen onder Koeke-plus nu ook een eigen voorstelling."

Welke zijn de uitdagingen de eerste jaren?

"De uitdagingen zoeken we zelf. Ik wil ooit uitpakken met een groot evenement, waaraan iedereen kan meedoen. De producties worden nu al ondersteund door muziek en zang, dus de stap naar een musical ligt voor het grijpen."

Ingrid Dullens © Mals Vlees

MALS VLEES IN BERINGEN IS OOK DIVERS

Ingrid Dullens

Mals Vlees (Beringen)

Mals Vlees brengt de diverse bewoners van Beringen bijeen om samen theater te spelen. Zestien amateuracteurs worden professioneel begeleid. Er is ook een werking voor kinderen en jongeren. "Mensen komen en blijven want ons theater zorgt voor verbinding tussen de diverse gemeenschappen. De discipline staat ver af van cliché's als te laat komen of niet meer komen."

Wat was de motivatie om een nieuwe groep op te richten?

"Als professioneel theatermaker verzamelde ik in 2012 een trits etnisch-diverse inwoners van de koolmijngemeente Beringen om in opdracht van de stedelijke dienst Samenleven een theaterproductie rond huwelijksmigratie te maken. Het werd 'Op weg', een vertelwandeling langsheen huiskamers. De deelnemers wilden nog meer theater. Mijn antwoord was 'Gekapt' als tweede productie."

Beantwoordt het project aan de verwachtingen?

"Na 'Gekapt' was de goesting groot: een stevige groepsdynamiek, mensen van diverse afkomst bij elkaar en diverse partner-organisaties. Een productie van Mals Vlees is eigen werk, vertrekkend van een idee dat collectief wordt uitgewerkt via improvisatie op de vloer. Nieuwkomers starten met een initiatiejaar. De aanpak is eerder poëtisch, anders dan traditionele amateurgroepen in de regio."

Welke zijn de uitdagingen de eerste jaren?

"De thema's en ook de artistieke aanpak zorgen ervoor dat we, zowel voor de spelersgroep als het publiek, andere mensen aantrekken dan pakweg de Turkse toneelgroep in Beringen. Vermits we de amateuracteurs professioneel begeleiden zijn de financiën onze grootste zorg. Ik heb twee wensen: van de gemeente Beringen eigen infrastructuur krijgen en van Vlaanderen structurele erkenning krijgen met de nodige subsidies."

Vandaar hun volgend initiatief: op zondag 26 mei is er een eenmalige voorstelling rond de verkiezingen.

Een standvastige theaterkring in een wispelturige omgeving

INTRODUCTIE TOT HET STUDENTENTHEATER

LIZA RENDERS

Theater maken terwijl je doelgroep zich elke vijf jaar hernieuwt en ook je eigen leden komen en gaan? Toneelkringen voor studenten zijn misschien wel de meest dynamische van allemaal. De kunst van het studententheater bestaat er in om te blijven draaien ondanks die beperkingen. En dat lukt aardig.

Geen studentenstad zonder studententheater. In Vlaanderen klopt die leuze zeker en vast. Even een overzicht: in Leuven vindt met het InterFacultair Theaterfestival (IFTf) een jaarlijks toernooi plaats onder faculteiten. Ook CampusToneel (KULeuven) en improvisatiegroepen Preparee en De Mimosaurus zijn er gevestigd. Gent en Antwerpen beschikken over gevestigde waarden als Matrak (Ugent) en De Bromvlieg (Uantwerpen). In Kortrijk richtten studenten het jeugdtheater Avanti op en maakt het cultuurpraesidium van KULAK jaarlijks een eigen stuk.

Stuk voor stuk gaan deze verenigingen de uitdaging aan om producties op de planken te zetten met en voor "de student". En daarbij leggen ze telkens de lat weer hoog. Het sociale en vriendschappelijke aspect zijn zeer belangrijk, maar eens de repetitie start, is het menens. Enkele jongeren van De Bromvlieg en CampusToneel helpen ons om een beter beeld te krijgen van de eigenaardigheden en uitdagingen van hun studentenvereniging.

LEDEN WERVEN

Het verhaal van elke theatervereniging start bij het werven van leden. Zonder acteurs is er niks aan. In het studententheater is dit niet anders. Elk schooljaar start met een nieuwe zoektocht naar acteurs. Sommige acteurs of regisseurs zijn ondertussen namelijk afgestudeerd, voor anderen wordt de combinatie studies en theater te uitdagend, of nog anderen besluiten om andere oorden te verkennen in de wondere wereld van het studentenleven. Gelukkig zitten bij de honderden nieuwe eerstejaars gewoonlijk wel wat theaterliefhebbers. Een aantal onder hen speelde daarvoor al theater in het deeltijds kunstonderwijs, of een bij een plaatselijke toneelvereniging en is nu op zoek naar een nieuwe manier om die hobby te blijven beoefenen.

“Een tijd geleden zijn we gestart met een derde korte productie”, vertelt Flavie Lindemans van CampusToneel. “Elk jaar hebben we bij de audities dubbel zo veel mensen als er plaatsen zijn in onze stukken. Vaak zitten daar mensen bij met veel potentieel maar zonder ervaring, of mensen die al jaren bij ons spelen, maar deze keer niet in één van de rollen passen. Om hen niet steeds te moeten teleurstellen, is de derde, korte productie in december erbij gekomen. Initieel was het de bedoeling om niemand meer te moeten teleurstellen op de audities, maar dat lukt nu ook al niet meer.”

Bij De Bromvlieg vertellen Laura Van Rymenant en Sofie Gebruers dat het aantal mensen dat auditie komt doen sterk varieert per jaar. “Veel hangt af van de naamsbekendheid van de vereniging en van je bestuur. Enkele jaren geleden zijn een aantal gevestigde waarden gestopt bij De Bromvlieg omdat ze afstudeerden. Dat hebben we aan de audities een jaar later duidelijk gemerkt. De studenten kenden ons plots veel minder goed. We hebben dat jaar zelfs een tweede auditieronde georganiseerd om voldoende goede en gemotiveerde spelers te vinden. Het gaat dus soms wat moeilijker om de geknipte acteurs te vinden, maar het lukt altijd wel.”

NAAMSBEKENDHEID

De naamsbekendheid van de vereniging is dus een belangrijke factor om jaar na jaar te slagen in het opzet. Dat merkt ook Lindemans op: “De laatste jaren winnen we aan populariteit. Je merkt dat studenten CampusToneel echt kennen. Vaak worden nieuwe studenten door studiegenoten naar ons doorverwezen wanneer ze interesse hebben in theater. Dat is echt een fijn gevoel”. Een naam alleen is natuurlijk lang niet genoeg om de werking van je vereniging consequent te houden in een wereld die zichzelf constant vernieuwt. Hoe slagen de studentenverenigingen erin om die wisselvallige omstandigheden naar een continue kwalitatieve werking om te zetten?

STRUCTUUR EN OVERDRACHT

Het bestuur van De Bromvlieg bestaat meestal uit één of twee voorzitters en de verschillende regisseurs die dat jaar een stuk maken. “Een tiental jaar geleden hebben de toenmalige bestuursleden van de Bromvlieg een heel lijevig document opgesteld waarmee ze wilden verzekeren dat de opgedane kennis en ervaring niet verloren zouden gaan. Dat document bevat heel uiteenlopende informatie, van de mogelijke zalen om in te spelen en hun respectievelijke prijzen tot een tijdslijn met tips over bijvoorbeeld de deadline van de poster.

‘De Alleswetters’ – CampusToneel © Vincent Peeters

LAURA VAN RYMENANT, DE BROMVLIEG

“Toen een aantal gevestigde waarden bij ons afstudeerden, hebben we dat een jaar later duidelijk aan onze audities gemerkt”

Dat documentje bezorgen we aan al onze regisseurs als een houvast. Onze regisseurs moeten namelijk niet alleen hun stuk regisseren, de productionele kant van de voorstelling is ook helemaal voor hun rekening, eigenlijk moeten ze alles doen. Daarin worden ze ondersteund door de voorzitter. We zorgen er ook voor dat er altijd een heel goede lijn is tussen de huidige en de vorige voorzitter. Als oud-voorzitter probeer je heel bereikbaar te zijn, te helpen als er vragen zijn, waardoor je de rode draad van de vereniging kunt behouden.”

In Leuven lossen ze het probleem op een andere manier op. Lindemans licht toe dat ze bij CampusToneel net een herstructurering achter de rug hebben. Eén van de jarenlange aanstuurders van de groep zou ermee stoppen, waardoor de schrik om consistentie te verliezen naar boven kwam. “Onze vereniging is een vzw en dat gaat gepaard met enkele

'De Alleswetters' – CampusToneel © Vincent Peeters

FLAVIE LINDEMANS, CAMPUSTONEEL

“Sommige regisseurs blijven nog plakken enkele jaren nadat ze zijn afgestudeerd”

juridische gevolgen. We moeten een raad van bestuur hebben met minstens drie personen. Als we die raad van bestuur willen aanpassen brengt dat administratief heel wat met zich mee en kost ons dat ook een pak geld. Daarom hebben we besloten om in de raad mensen op te nemen die voor langere tijd aan CampusToneel verbonden zijn. Onze voorzitter werkt bijvoorbeeld voor de dienst cultuur van de KU Leuven en de penningmeester zit er al bij van bij het begin. De regisseurs en enkele andere studenten zitten dan in de dagelijkse werking, waar veel meer verloop mogelijk is. Dat dagelijks bestuur wisselt natuurlijk nooit helemaal. Elk jaar zijn er wel een aantal mensen die blijven en een aantal nieuwe waardoor je standvastigheid aan vernieuwing koppelt.”

ENKEL JONGE MENSEN?

Aan CampusToneel zijn dus niet enkel studenten verbonden. Een kleine tien procent van de leden is al aan het werk. Dat neemt niet weg dat we te maken hebben met een heel specifieke doelgroep van jonge mensen, wat ook problemen met zich meebrengt. Een stuk met een opa in is bijvoorbeeld net iets moeilijker om te casten door de beperkte leeftijdsgroep van het doelpubliek. “Wat je vaak ziet bij het InterFacultair Theaterfestival (IFTf) is dat ze dan gewoon een grijze spuitbus nemen om het haar van de acteur grijs te verven,” vertelt Lindemans, “maar eigenlijk kan het publiek daar wel door kijken. Als een jonge gast op het podium staat en zegt “ik ben je vader”, dan ben je als toeschouwer ook wel mee.”

Het grote nadeel aan studenten is dat er geregeld plots iemand stopt middenin het repetitieproces, vertelt de Bromvlieg. Bij CampusToneel is dit niet anders, elk jaar is er wel iemand die stopt: “Dat is lastig, maar dat lossen we altijd wel op. Ofwel zoeken we een nieuwe speler; ofwel neemt de regisseur de rol over.” Voor dat gevaar op een voortijdige exit zijn volgens de studenten verschillende redenen. Soms zijn spelers gedemotiveerd bij het zien van de examenresultaten na afloop van het eerste semester, of mogen ze niet meer meedoen van hun ouders. Anderen ontdekken andere engagementen die veel van hun tijd opeisen.

Tussen het IFTf en CampusToneel is een goede samenhang. CampusToneel verzorgt het licht en geluid tijdens het tornooi, tegelijk is een groot deel van de huidige regisseurs bij CampusToneel ooit bij het IFTf als regisseur gestart. Bij de Bromvlieg moet je als regisseur minstens één jaar hebben meegespeeld in één van de vorige producties. Zo verzekeren beide verenigingen elk op hun eigen manier dat ze te maken hebben met mensen die weten waaraan ze beginnen. Die weten wat er bij het maken van een voorstelling allemaal komt kijken en dat regisseren wel iets voor hen is.

Wat de sociale drempels voor een deel verlaagt, is een weekendje uit – een traditie die beide verenigingen in ere houden. Bij CampusToneel organiseren ze aan het begin van het schooljaar een weekend voor alle leden. Het is een manier om ook de acteurs van andere stukken te leren kennen in het begin van het jaar en de groep echt hecht te maken. Tijdens het weekend komen ook allerlei workshops aan bod die leerrijk zijn voor de leden, maar ook van pas komen bij de voorstellingen die we zullen spelen. De Bromvlieg houdt zelfs voor elk stuk een repetitieweekend om even door te kunnen repeteren. Het is volgens de dames een leuke, maar ook belangrijke traditie. "Wij repeteren meestal één keer per week, maar zo'n weekend is altijd wel heel productief en helpt om samen te focussen op het stuk. Je merkt achteraf altijd een enorme vooruitgang."

SOFIE GEBRUERS, DE BROMVLIEG

"Onze eerste bestuursleden stelden een lijvig document op om te verzekeren dat de opgedane kennis en ervaring niet verloren zouden gaan"

'De Alleswetters' – CampusToneel © Vincent Peeters

'De Alleswetters' – CampusToneel © Vincent Peeters

WAT NA HET STUDENTENTHEATER?

Studeren duurt bij de meeste mensen geen eeuwigheid en dus loopt ook het lidmaatschap bij de studentenvereniging ten einde. De jongedames van beide verenigingen vertellen trots dat sommige van hun acteurs of regisseurs weleens binnen geraken bij een professionele theateropleiding. Maar ook voor de anderen betekent afstuderen niet het einde van het theaterleven. Jongeren die voor hun studententijd al bij een amateurvereniging waren aangesloten keren vaak terug als ze weer in hun thuisgemeente gaan wonen. "En sommige regisseurs blijven nog plakken enkele jaren nadat ze zijn afgestudeerd", voegt Lindemans toe, "en bepaalde leden die in Leuven blijven wonen sluiten zich na de studies aan bij een andere Leuvense groep." Dat het studententheater leeft, leidt geen twijfel, maar wat daarna komt is even belangrijk: het aangewakkerde vuur blijft branden.

Het studententheater leeft, maar wat daarna komt is even belangrijk: het aangewakkerde vuur blijft branden

KWANTITEITSTHEATER

HOE HONKFAST IS DE REGISSEUR?

De rubriek 'kwantiteitstheater' geeft je de markantste cijfers over het amateurtheater. Deze keer buigen we ons over hoe honkvast of mobiel regisseurs zijn. Kiezen gezelschappen voor een oude bekende, of doet verandering van spijs meer eten?

VANESSA VAN GOETHEM

Meer dan 100 OPENDOEK-vrijwilligers bezoeken al sinds mei 2012 zo veel mogelijk theatergezelschappen, zodat OPENDOEK kan weten wat er leeft en beweegt in de sector. Dankzij hun input kunnen we nu onder andere deze cijfers presenteren. De resultaten zijn gebaseerd op 3.366 groepsbezoeken.

Deze keer richten we ons op de regisseur. Kiezen gezelschappen voor een vertrouwd gezicht op de regiestoel of is de gastregisseur in opmars? Als we kijken naar de cijfers van 2018 (gebaseerd op 461 groepsbezoeken), lijkt Vlaanderen verdeeld tussen gezelschappen die een beroep doen op een gastregisseur en gezelschappen die vasthouden aan de huisregisseur.

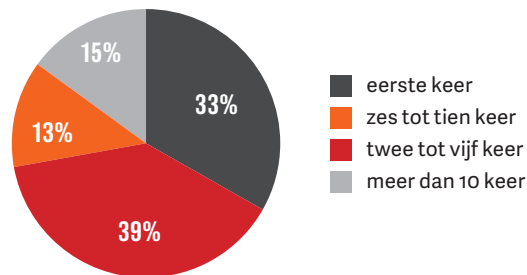
Die vaststelling vraagt om nuance. Zowat de helft van de bezochte groepen wisselt af tussen gast- en huisregisseur, afhankelijk van de productie. Wel is duidelijk dat 51% van de bezochte producties geregisseerd wordt door een vertrouwde hand.

Hoe zit het dan met de gastregisseur? De cijfers tonen dat daar een lichte stijging is sinds 2016, maar voorlopig is het nog wat te vroeg om spreken van een revolutie van de gastregisseurs.

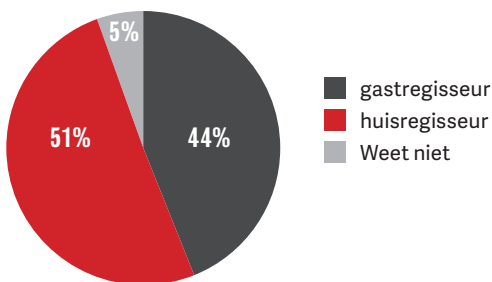
Of het nu als lid van het gezelschap is of als gast, de meeste regisseurs hebben toch al enkele producties binnen hetzelfde gezelschap op hun naam staan. Slechts 15% houdt het langer vol dan tien voorstellingen.

Ook hier zien we de trouw aan een gezelschap sinds 2016 lichtjes afnemen.. Zijn regisseurs steeds meer jobhoppers? Of hebben gezelschappen meer behoefte aan verandering? Hebben de nieuwe verenigingsvormen een invloed op deze cijfers? Die antwoorden zitten niet in deze cijfers. Mogelijk stof voor een nieuw onderzoek

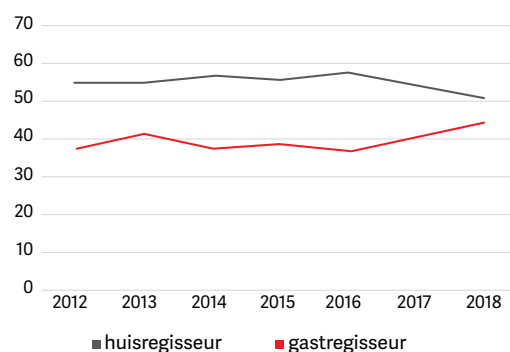
HOE HONKFAST IS DE REGISSEUR

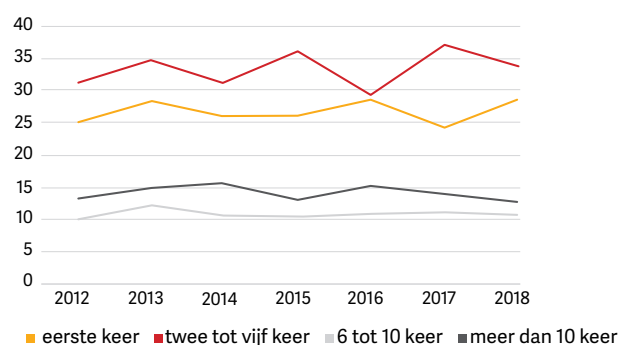
TYPE REGISSEUR IN 2018

EVOLUTIE TYPE REGISSEUR

REGIEDEBUUT OF OUDE ROT? (IN %)

Te veel potjes, te weinig deksels?

VOOR- EN TEGENSTEMMEN OVER AUDITIES

ELISE BURM EN GILLES MICHIELS

Audities: ze lijken dé missing link tussen de acteur en diens droomrol, maar niet iedereen in het amateurgedruis toont zich even enthousiast. "Is het niet belangrijker om in een groep te passen dan in een rol?"

De auditie mag dan wel ingeburgerd zijn in het theater, volgens sommigen is het amateurtheater ze liever kwijt dan rijk. Aanleiding van dit stuk is een Facebook-discussie in de groep 'Amateurtheater in Vlaanderen'. Christiaan Renaat Bosman gooide de knuppel in het hoenderhok. Verenigingen die audities houden terwijl alle amateurgroepen spelers tekort komen, is als broedermoord plegen, stelde hij. "Vind je de nodige spelers niet? Doe een eerlijke oproep."

Bosmans mening weekte een aantal reacties los, maar werpt ook interessante vragen op. Zijn audities echt noodzakelijk binnen het amateurtheater? Zijn groepen die ze niet houden sympathieker?

CHRISTIAAN RENAAT BOSMAN, REGISSEUR

"Laat mensen die nog niet veel ervaring hebben, maar wel veel goesting, kleinere rolletjes spelen"

GEZELLIGHEID BOVEN COMPETITIE

Een auditie blijft natuurlijk een proefoptreden en zoiets doet sterk aan een sollicitatie denken. De acteur wordt op korte tijd beoordeeld op zijn kunnen, zijn wezen en zijn uiterlijk – en wordt daarna weerhouden of wandelen gestuurd. Is die concurrentie wenselijk in het amateurtheater, dat toch ook om plezier draait?

Bosman zelf vindt audities compleet overbodig. Volgens hem kun je zelf wel inschatten wie in welke rol past als je die groep al eens eerder geregisseerd hebt. Vaak is de persoonlijkheid belangrijker dan het effectieve kunnen, omdat dat laatste gestuurd kan worden. "De manier waarop je de zaal binnenwandelt verkapt veel over je persoonlijkheid en wat voor rollen je kan vertolken", zegt Bosman. "Via audities zal een groep misschien wel acteurs vinden om in een bepaalde rol te passen, maar daarom nog niet in de groep, en laat het amateurtheater nu daarover gaan."

Hij ziet ook een ander risico: een amateurgroep zou zichzelf kunnen overschatten en steeds moeilijkere stukken kiezen, vanuit het idee dat ze wel de beste acteurs plukt uit de audities. En moet amateurtheater niet vooral gezellig en ontspannend blijven? "Laat mensen die niet veel ervaring hebben, maar wel veel goesting, kleinere rolletjes spelen. Ik schrijf vaak zulke rolletjes bij een bestaande tekst om toch maar iedereen een ervaring te kunnen geven."

EERLIJKE KANS

Bosmans opmerkingen verdienen aandacht, al zullen de meningen in het amateurlandschap verdeeld blijven. Vele groepen, zeker in het musicalgenre, zweren trouw aan hun audities. Logisch, want de regisseur krijgt alle keuzevrijheid, wat een grotere garantie geeft op een geslaagde cast en de acteur een eerlijke kans om zijn kunnen te tonen.

Laure Lanoo acteert al jaren bij een amateurtheatergroep waar audities niet gebruikelijk zijn. De rollen die haar toegewezen worden variëren van 'de knappe, soms bitchy, vriendin van' tot 'de bloedmooie vrouw van'. Omdat zij graag haar kunnen zou bewijzen in andere rollen, waardeert Lanoo net audities. "Eigenlijk vind ik audities heel fijn om te doen, het is een beetje zoals solliciteren", vertelt ze. En dienen sollicitaties niet net om iedereen een eerlijke kans te geven? Al erkent Lanoo wel dat een eerste indruk vaak niet accuraat genoeg is. "Voer daarom audities met verschillende fases in, die lijken mij het beste scenario."

LAURE LANOO, ACTRICE

"Audities met verschillende fases lijken mij het beste scenario"

WIST JE DAT?

Een van de grootste krachten van theater is zijn live-aspect. Publiek en spelers beleven samen en op hetzelfde moment de sfeer en spanning van het optreden. Die eerste keer wanneer je voor het publiek staat, is dus de lakmoesproef voor je voorstelling. Het is erop of eronder. Want live betekent ook dat het zomaar mis kan gaan. Koffiekannen die openvallen, ondergoed dat wegzakt, decorpanelen die omvallen: het is allemaal al eens gebeurd. Wij bundelen enkele 'mooie' theaterongelukjes die niet bij de repetitie waren voorzien..

Ouch!

WANNEER HET OP DE SCÈNE NIET LOOPT ZOALS GEPLAND

DOMINIC DEPREEUW

1. PETER PANG

We willen toch zo graag spektakel op de scène brengen. Sprookjesfiguren als Peter Pan en Alladin lenen zich goed tot special effects waarbij de acteurs tot boven de hoofden van de toeschouwers vliegen. Daarbij draagt de acteur een veiligheidsharnas waarmee hij aan een kabel hangt.

Mooi wanneer het goed gaat. Minder mooi, maar wel geestig, zoals toch het al enkele keren is gegaan tijdens een schoolmusical in de Verenigde Staten. Bij het binnenvliegen valt Peter Pan letterlijk met de deur in huis en neemt met zijn voet een heel decorpaneel mee. Even verwarring, doek dicht en 'slechts' 10 minuten later is het decor hersteld en kan de voorstelling weer gewoon voort. Maar dan moet de klap op de vuurpijl nog komen. Op het einde van de voorstelling vliegen Peter en Wendy naar buiten. Door de luchtverplaatsing van de vliegende Peter slaat de grote deur op het achtertoneel dicht, Wendy wordt door de techniek opgehesen en tegen de gesloten deur gekegeld. Het decor valt opnieuw om, het licht gaat uit (want zo was het afgesproken) en het publiek blijft wat verward achter en weet niet goed of het wel gepast is om nu te klappen.

'Peter Pan' © Wright Sate University

'Stuk Ongeluk' © Theatertainment

2. GEESTIGE BAARD

Voor wie 'Peter Pan' links laat liggen en dan maar 'Alladin' gaat spelen: ook hier moeten we op enkele gevaren wijzen. Tijdens een voorstelling in Californië had een vliegend tapijt er geen zin meer in en schudde het de acteurs van zich af. Die bleven boven het publiek zweven terwijl het tapijt alleen verder naar een ander land vloog. (Carpet Land, wellicht.)

Een andere keer verloor de geest plots zijn baard. De acteur was gelukkig zelf ook geestig genoeg om adequaat te reageren: "Ik ben zo blij, dat mijn baard ervan loskomt!" riep hij uit, tot groot jolijt van de zaal. Het werd nog beter toen Alladin op het einde van de voorstelling vroeg of de geest ook nog een wens had. Zijn antwoord: "Betere lijm zou goed zijn."

3. ET TU?

Nog een klassieker waarbij het al eens fout kan gaan, is Shakespeares 'Julius Caesar'. Niks mis met de tekst, maar toen regisseur Michael Benthall dit stuk in 1955 regisseerde in The Old Vic in Londen, moet hij het zich toch hebben beklagd om figuranten in te schakelen. Geregeld stoorde hij zich aan het gebrek aan authenticiteit bij de spelers op de achtergrond. "Gedraag je gewoon zoals je dat zou doen in een drukke straat", drukte hij hen op het hart. Dat werd ter harte genomen, want tijdens één voorstelling maakte een van de figuranten zich los van de massa op de achtergrond en riep, nog steeds in toga: "Taxi!"

'Julius Caesar' © Oregon Shakespeare Festival

4. GETELEFONEERD

Een andere memorabele opvoering van 'Julius Caesar' was die in de VS, waar de nu gerenommeerde Joseph Maher en John Tillingier in meespeelden. Hun personages hebben net Caesar vermoord en de dode keizer ligt nog op het podium wanneer achter de scène plots een telefoon begint te rinkelen. Die was daar eerder die dag geïnstalleerd en er was nog niet aan gedacht om de bel uit te schakelen.

Daar staan die twee spelers dan, met een dode Caesar aan hun voeten en een telefoon die voor het publiek duidelijk hoorbaar blijft rinkelen. Uiteindelijk leunt Maher naar zijn tegenspeler en vraagt droogweg: "Wat nu als het voor Caesar is?"

'The Play That Goes Wrong' © Raymond van Olphen

5. GOED FOUT

Je kan dus maar beter het zekere voor het onzekere nemen en meteen kiezen voor een stuk waarvan je wéét dat het fout zal gaan. Dat is 'The Play That Goes Wrong', in het Nederlands vertaald als 'Stuk Ongeluk'.

Het is in feite een stuk in een stuk, waarbij we een fictief toneelgezelschap aan het werk zien. Tijdens de opvoering van hun moordmysterie gaat ongeveer alles mis: deuren klemmen, decorstukken vallen van de wanden en vloeren zakken door. De spelers leggen rekwisieten verkeerd, halen replieken door elkaar, trappen op elkaars vingers of vallen uit hun rol. Kortom: je lacht je zelf ook een ongeluk.

Het voordeel is dat als er dan toch nog écht iets fout gaat, dit niet eens meer opvalt. En eigenlijk is dat meestal het geval. De zaal kent de voorstelling vooraf niet en denkt spontaan dat het zo wel de bedoeling zal zijn. Youp van 't Hek verwoordde het ooit zo: "Mensen denken altijd dat alles erbij hoort. Als straks hier het dak van het theater waait, zullen ze zeggen: goed gevonden, maar wel een beetje koud na de pauze."

Column

THEATERMAKER VOOR DRIE WEKEN

SIMON J. BELLEMS

Terugblikkend was het inderdaad een nogal gewaagde openingsscène. Een opgedofte man met gestifte lippen kwam op in glinsterende avondjurk, het borsthaar krulde weelderig uit zijn diepe decolleté. De dokter, achteraan op de scène in lange witte jas, trad naar voren met een gouden lepeltje in de hand. “U mag uw jurk omhoog trekken”, zei hij, en met het gouden lepeltje woog de dokter nauwkeurig de eensklaps zichtbare teelballen van de drag queen.

Toen *Aurélie: een liefdesverhaal* – het eerste stuk dat ik schreef voor het Leuvense studententheaterfestival (IFTf) – in première ging en deze woorden vlees werden, reageerde het publiek dubbelzinnig. Met dank aan de al dan niet spreekwoordelijke ballen van Mick van Plateringen; zijn naam mag genoemd.

Het was ons menens met onze aanmatigende ambitie. Wij wilden onszelf niet presenteren als een groepje studenten dat ook eens van de scène mocht proeven, maar wel onverholven als de avant-garde van de podiumkunsten. De studentenkrant beloonde ons met de hoofdprijs. Het oudste jurylid van het festival raadde de studenten dat jaar af om nog zelf stukken te schrijven.

Van een ouderwets Vlaamse klucht tot expressionistisch danstheater: in die jaren betrokkenheid bij het Leuvense studententheater heb ik een waaier aan ambities gezien. Sommigen speelden op de beloken lach, in de hoop de brede kennissenkring te vermaken en voor een degelijke omzet van de geïmproviseerde bierbakkenfoyer te zorgen. Anderen mikten hoger: een gedurfde gooi naar onversneden artistieke roem. Voor de bewerking van *Arcadia*, een onheilspellend lang en complex stuk van de Britse auteur Tom Stoppard, lieten de letterenstudenten kilo's zand aanleveren om het podium minimalistisch te bedekken.

Wat is de maat van het studententheater? Hoe hoog moet de lat liggen? Ongetwijfeld gelden hier andere criteria dan voor het professionele circuit, maar ik heb me altijd geërgerd aan de makheid van sommige studentengezelschappen. Is het studententheater echt de plek voor een goedkope klucht? Wij zijn toch de kritische

luis in de pels van de heersende orde? De nieuwe relschoppers die een vrijere wereld aankondigen? Is het voldoende om onderling plezier te hebben, zoals studentenkringen soms beweerden, of mag je ook artistiek wat verwachten? In die trant schreef een recensent in de studentenkrant ooit een zin die velen is bijgebleven: “Je kan de lat zo laag leggen dat je erover struikelt.” “Een goede grap is zilver, waaghalzerij is goud”, recenseerde ik zelf.

Niets is heerlijker dan de lat waanzinnig hoog te leggen, en jezelf – jong en hoogmoedig – voor een week of drie theatermaker te wanen. Ode aan de hoogmoed van de jongvolwassenen, het is een bron van veel durf en niet zelden van ongepolijste schoonheid.

Wij zaten na de première op de trappen van het Leuvense Openbare Entrepot voor de Kunsten (OPEK) en keken uit over de vaart. Ik heb me laten vertellen dat sommigen onder ons later nog zijn weergekeerd. Om naar het water te kijken en de geur van de coulissen te ruiken.

RE PER TOIRE

Ieder nummer grasduinen we in de collectie van de Theaterbib van OPENDOEEK op zoek naar interessante teksten. Toch je gading niet gevonden? Neem dan een kijkje in onze catalogus.

Alle besproken teksten kan je lenen via <https://bib.opendoek.be>

BASTIAAN MALCORPS

Piet Arfeuille

PARLER-VRAI

"Iedereen is welkom. En iedereen is genoeg."

BUNDEL BEWERKINGEN VAN
KLASSIEKE TEKSTEN

WISSELENDE BEZETTING

Tsjechov. Bergman. Sofokles. Duras. Piet Arfeuille neemt ze één voor één onder de loep en maakt er vervolgens op zijn geheel eigen manier actuele theaterteksten van. Deze bundel verzamelt de stukken die hij schreef sinds zijn aantreden als artistiek directeur voor Theater Malpertuis. Als toemaatje krijg je nog twee volledig nieuwe dialogen en een monoloog gebaseerd op Georg Büchners Lenz.

Arfeuille houdt al deze klassieke auteurs en hun teksten tegen het licht en puurt er uit wat altijd actueel geweest is: de moeite die het contact met andere mensen kost, het pure geluk van samen met anderen een nieuw soort waarheid te creëren. En hoe moeilijk het altijd is om ouders te hebben die zelf ooit kinderen zijn geweest.

Peter de Graef

RUDY!

"Het probleem is dat we gevangen zitten, allemaal, en dat we dat niet weten."

MUZIEKTHEATER
1M

Rudy maakt zich kwaad. Hij tiert op banken, grootwarenhuizen, misleidende reclame en alle vormen van bedrog waar we elke dag mee te maken krijgen. Hij roept op tot protest, tot milde anarchie. Tot het bestormen van supermarkten, om daar het gratis exemplaar van de chocoladerepen uit de verpakking te scheuren. Twee plus één gratis, toch? Dan neem je die gratis reep toch alvast mee? Anders is er straks iemand anders mee weg.

Er blijkt echter meer met Rudy aan de hand. Hij is therapeut van beroep, wil mensen helpen, maar sleurt zijn eigen verhaal met zich mee. Rudy kan je doen schaterlachen, kan je opzweepen tot vreugdevolle verontwaardiging, om je dan een emotionele oplawaai te verkopen.

Een prachtige tekst, voor een bevlogen acteur/actrice, een regisseur met inspiratie, en zoveel muzikanten als je vinden kan.

Flavia Coste

LIEVER GEEN GELD

"Omdat ik besef dat ik alles heb wat ik nodig heb."

KOMEDIE
2H 2D

Wat zou jij doen wanneer je het grote lot wint? Architect Richard staat voor die vraag, en neemt rustig de tijd om erover na te denken. Drie maanden lang doet hij niets, tot hij op een avond de drie belangrijkste personen uit zijn leven uitnodigt om hen aan te kondigen dat hij de grote winnaar is. Zijn moeder, zijn vriendin en zijn baas krijgen van hem, als eersten, te horen dat hij de jackpot gewonnen heeft, en het geld heeft geweigerd. Zijn vrienden reageren niet zoals hij gehoopt had. Een stuk over vriendschap, vertrouwen en verkeerde verwachtingen.

Deze leuke komedie kan je het best tegen een razend tempo op het publiek loslaten. Vlotte spelers kunnen zich helemaal uitleven op Costes personages en gewiekste regisseurs krijgen al het materiaal dat ze nodig hebben om een publiek een paar keer stevig op het verkeerde been te zetten.

Jiskefet

DEBITEUREN CREDITEUREN

"Goeiemorgen, deze morgen!"

SKETCHES
3H 1D

Op het bureau van de Debiteuren en Crediteuren verloopt elke ochtend precies hetzelfde. Edgar komt het kantoor binnen met zijn krant. Jos volgt, en vertelt een niet altijd even fijnzinnige grap. Juffrouw Jannie brengt de koffie en vertelt wat haar bezighoudt. En Storm komt als laatste, groet de "heren van het goede leven" en vertelt een sterk verhaal. En dan ontspoord de situatie.

In dit boek worden verschillende sketches uit dit jarenlang razend populaire televisiefeuilleton gebundeld. Erg leuke korte scènes die erom smeken om een plaats in een revue te krijgen, maar voor de liefhebbers ook fantastisch om nog eens doorheen te bladeren.

Ann Jellicoe

SLIMME ELS, LACHENDE HANS, ZWIJGZAME PETER

"Ken je me nog? Hans? Ken je me nog? Ik ben het! Zwijgzame Peter!"

JEUGDTONEEL
3H / 2D

Jellicoe bewerkt een klassiek sprookje van de gebroeders Grimm tot een scherp portret van gezinnen en hoe die omgaan met buitenstaanders. Slimme Els (die zo dom is dat ze moeite heeft om haar eigen naam te onthouden) wordt langzaamaan oud genoeg voor een huwelijk. Lachende Hans lijkt de juiste kandidaat, hoewel uit niets blijkt dat hij Els genegen is. En Zwijgzame Peter ziet in Hans vooral een goed slachtoffer voor zijn volgende verkooptruc.

Dit stuk wordt vaak gebracht samen met een tweede stuk van Jellicoe: 'Wat doen we met het monster?' Met deze twee stukken trokken de auteur en haar gezelschap jarenlang langs scholen. De twee stukken kunnen echter ook los van elkaar gespeeld worden. Ideaal voor groepen die niet bang zijn om kinderen een minder vanzelfsprekend soort humor voor te schotelen.

Nine Van Haute

DE ENIGE ECHE EN ONVERVALSTE REALITY SHOW

"De beste improvisatie is de meest voorbereide."

KOMEDIE
5H 5D

Dit concept klinkt misschien bekend: één begeerlijke vrijgezel en vier kandidaten die dingen naar zijn hart. Met daarbij een erg enthousiaste presentator en een live publiek. In deze voorstelling passeren alle geplogenheden van het televisie-entertainment de revue: playback nummers, kookopdrachten, het uitzoeken van het perfecte geschenk voor de perfecte vrijgezel ... Uiteindelijk blijkt 'de enige echte en onvervalste realityshow' -zoals te verwachten- toch niet zo onvervalst.

Ook de strubbelingen achter de schermen komen in beeld. Er lijkt sprake te zijn van doorgestoken kaart. Maar op live televisie kan alles snel veranderen...

Een leuke, lichte komedie voor groepen die hun veelzijdige acteurs graag in de spotlights willen zetten.

Yves Heymans & Toneelgroep Gustaaf

ALLES KOMT GOED

"We denken vanaf nu in opportuniteiten."

9 SPELERS

Toneelgroep Gustaaf heeft zo haar eigen werkwijze. De spelers mengen hun alledaagse lotgevallen met kleine verhalen uit hun omgeving, tot er zomaar even een groot verhaal op de planken ligt. In 'Alles komt goed' zoomt Gustaaf in op de zoektocht naar geluk, en hoe het komt dat niet iedereen als winnaar uit de bus komt. Aan de hand van concrete voorbeelden, hints en tips probeert deze tekst je alvast op weg naar het grote geluk te zetten.

Het resultaat? Toneelgroep Gustaaf omschrijft haar eigen stuk als "een tragikomische feelgood-satire". Met veel verbeelding, veel gusto en vindingrijkheid, maar hier en daar ook met een scherp randje. Voor groepen dus die een lijn kunnen trekken van "onzekere tijden" naar "onvervalst feelgoodtheater".

Suzan-Lori Parks

THE AMERICA PLAY AND OTHER WORKS

"Because if you don't write it down we will tell the future we did not exist."

BUNDEL ENGELSTALIGE EENAKTERS

WISSELENDE BEZETTING

Suzan Lori-Parks won als eerste zwarte vrouw de Amerikaanse Pulitzer Prize voor haar theaterstukken. In deze bundel schrijft ze onder meer over de onderbelichte plaats van zwarte schrijvers in de Amerikaanse geschiedenis in het algemeen en de kunstgeschiedenis in het bijzonder. Het stuk 'The Death of the Last Black Man in the Whole Entire World' is een fascinerend werk dat weigert zich in traditionele verhaalstructuren te laten gieten, maar zich in plaats daarvan de structuur aanmeet van jazzmuziek en call-and-response verhaaltechniek.

Teksten voor durvers, die ook heel dringend op zoek zijn naar een goeie vertaler.

OPEN DOEK CAST & CREW

LE FESTIVAL LANDJUWEEL

Je kan met je voorstelling nog inschrijven voor het Landjuweelfestival, dat tijdens de herfstvakantie plaatsvindt in Brussel. De selecteurs bezoeken nog voorstellingen tot 20 mei. Omdat je je minstens een maand op voorhand moet aanmelden, kan je dus nog inschrijven tot 20 april.

Zoals we al eerder zeiden: het festival staat open voor alle genres. Je kan dus ook deelnemen met cabaret, figuurentheater, musical, vertellingen, noem maar op.

Nog een bijzonderheid: voortaan is ook niet-Nederlandstalig theater welkom. Speel je in het Swahili? In Esperanto? Of wie weet zelfs in het Frans of Engels? Rejoignez-nous!

Meer info via opendoek.be/landjuweel/2019

NIEUWE REGELING UITDATABANK. UUID-DATABANK?

De Uitdatabank heeft de gegevensverwerking aangepast aan de nieuwe wet op de privacy (GDPR). En dat maakt het er niet makkelijker op. Gebruikersnamen mogen niet meer worden doorgegeven, alleen de UUID (de 'Universele Unieke Identificatie' op het internet).

Voor wie vroeger al een gebruikersnaam doorgaf aan OPENDOEK, is er geen probleem. Deze worden automatisch omgezet naar een UUID. Maar voor gezelschappen die dit nog niet deden, is dit een warme oproep om hun UUID door te geven. Want de UUID bij de Uitdatabank vormt vanaf nu de link met de OPENDOEK-theaterkalender.

Meer info bij de theaterkalender op de website van OPENDOEK. Daar vind je een filmpje waarin we uitleggen hoe je aan deze UUID kan geraken.

BEHEER JE REGISSEURSPROFIEL

Ja kan voortaan zelf online je gegevens als regisseur updaten. Tenminste, als je je eerder bij OPENDOEK hebt aangemeld als regisseur. Dat gebeurt via de OPENDOEK website. Rechtsboven is een knop om in te loggen met jouw persoonlijke login-gegevens. Als je dat eenmaal hebt gedaan, kan je in de linkerkolom "regisseur profiel" kiezen. Zo kom je bij jouw persoonlijke regisseurs-pagina die je nu kan aanpassen.

Heb je recent nog opdrachten gedaan die je hierbij wil vermelden, of heb je een nieuw telefoonnummer? Je kan het nu allemaal zelf invullen.

Handig, zodat OPENDOEK jou als regisseur zo goed mogelijk aan gezelschappen kan voorstellen.

Natuurlijk zijn we ook nog steeds blij als nieuwe regisseurs zich aanmelden. Op de OPENDOEK-website staat bovenaan een knop "regisseurs". Wie daarop klikt, kan aan de hand van een vragenlijst een profiel aanmaken als regisseur.

JONG»
«DOEK

BEDENK EEN NAAM

Op het einde van de zomer van het jaar 2020 organiseren OPENDOEK en JongDOEK een theaterfestival voor en door jongeren. Maar een festival zonder naam, dat is als een boterham zonder choco, een schimmel zonder stoel, een land zonder klimaatbeleid.

Laat jouw brein de creatieve loop, pijnig je hersenen over een flitsende naam en wie weet prijkt jouw idee wel op al onze communicatie! Het winnende idee is bovendien goed voor enkele theatercheques.

Stuur je idee voor 15 april op naar jongdoek@opendoek.be

Je kan je voorstelling nog aanmelden en kans maken op selectie.

Alle talen, alle genres zijn welkom.

Nog tot 20 mei kunnen selecteurs voorstellingen bezoeken, dus nog tot eind april kan je je voorstelling inschrijven. Je krijgt feedback op je voorstelling van kenners en speelt dit najaar misschien in Brussel!

opendoek.be/landjuweel/2019

LANDJUWEELFESTIVAL 2019 - BRUSSEL

OPEN
DOEK
PASSIE VOOR
THEATER